

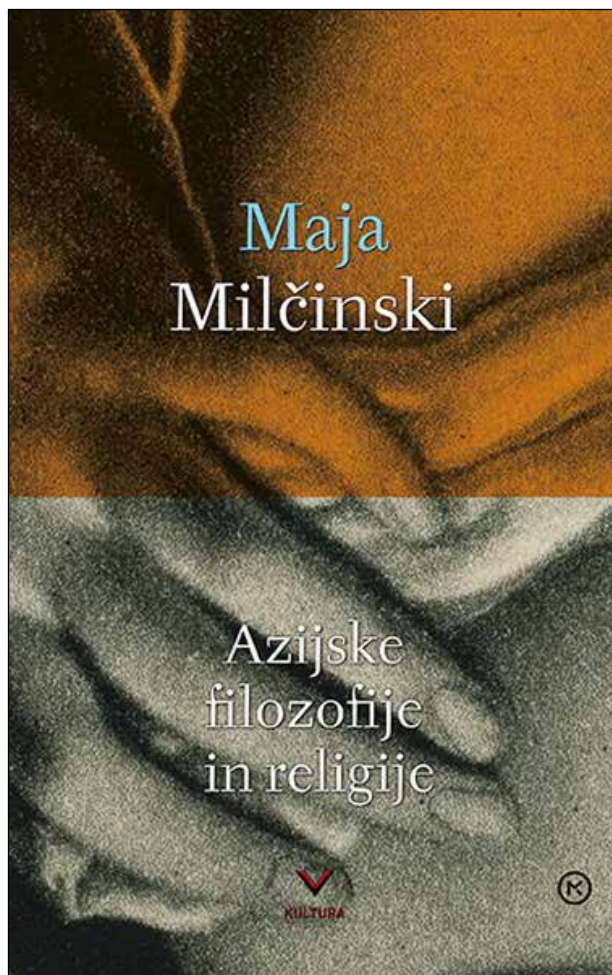
Maja Milčinski: AZIJSKE FILOZOFIJE IN RELIGIJE.

Ljubljana, Mladinska knjiga, 2013, 412 strani.

Ob koncu lanskega leta je izšla knjiga z naslovom *Azijske filozofije in religije* dr. Maje Milčinski, ki je dejavna na področju azijskih filozofskih misli in religioznih tem ter profesorica filozofije in religije Azije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. V svoji tridesetletni raziskovalni karieri se je specializirala na področju neevropskih religij in filozofij ter sodelovala na številnih evropskih in daljnovzhodnih univerzah.

V svoji novi monografiji poskuša bralcu azijskih življenjskih nazorov približati bistvo azijskih religij in filozofij. V obliki detajlnega učbenika z omenjenega področja se lahko približamo in poučimo o tematiki, ki je, ne samo geografsko, (še vedno) opredeljena kot "oddaljena" in "nekompatibilna" z dosedanjimi evropskimi nazori, tako na filozofskem kot religioznem področju. Ravno slednje že v začetku knjige "obsodi" in opozarja, da »danes ne moremo govoriti več samo o filozofiji, ki je zrasla na starogrški in judovsko-krščanski osnovi, pač o filozofiji nasploh, torej svetovni filozofiji. Ta nikakor ne more bodisi zaradi neznanja bodisi nezainteresiranosti izključevati drugih velikih filozofskih tradicij, med njimi nekaterih, ki so bistveno starejše od evropske.« (str. 10)

Avtoričina začetna misel v monografiji se navezuje na že dolgo trajajočo dihotomijo med Vzhodom (ali, kot ga tudi radi označujejo, Orientom) in Zahodom, ki naj bi škodovala tradicionalnim azijskim uveljavljenim življenjskim vodilom, ki naj bi bili v svojem bistvu vsakdanja praksa v vzhodnih in jugovzhodnih azijskih deželah. Pri označevanju s pojmom "Orient", pri katerem, seveda, spomni na Edwarda Saída in njegov tekst o "ori-

entalizmu”, avtorica skorajda preusmeri razmišljanje v tematike, ki so morebiti preveč oddaljene od današnjega dojetanja zgoraj omenjenega razlikovanja.

V uvodu nadaljuje s komparacijo pojmov Vzhod in Zahod, ki naj bi zgolj legitimirala eden drugega. Če ni zla, dobro pač ne (z)more obstajati. V nadaljevanju predstavi tudi novodobni pojem avtoorientalizma kot stranskega učinka raziskovanja pod vplivom zahodnih misli. Celotno uvodno prezentacijo (vsebine knjige), v kateri nas pripravi na nadaljevanje teksta, dopolni z zgodovinskimi fakti, mejniki ter pomembnejšimi osebami, ki so vplivale na uveljavljanje azijskih, predvsem filozofskih nauk znotraj zahodnega akademskega sveta ter zanje zorali ledino za vzpostavitev danes že skorajda samoumevnega procesa vključevanja v študijske programe nekaterih večjih in prominentnejših evropskih ter ameriških univerz.

Na začetku se soočimo z vesoljem daoističnega nauka, ki deluje zelo preprosto, a hkrati precej kompleksno. Od pojmov *Dao*, *De*, *Ying* in *Yang*, vse do mislecev, ki naj bi poskušali ujeti bistvo *Daa* in daoizma, kot je *Zhuan Zi*, spoznavamo temelje daoističnega nauka, ki slonijo na večnem vračanju dejavnosti v nedejavnost, obenem pa se soočimo z dejstvom neizrekljivosti glavne ideje daoizma.

V pričetku druge polovice knjige se srečamo s konfucijanstvom, ki izhaja predvsem iz Konfucijevih *Pogovorov* in še nekaterih del tega pomembnega pisca stare Kitajske. Njegova dela so pomembno vplivala na vso vzhodno Azijo, saj naj bi postala osnova kitajske civilizacije, literature in filozofije. V nadaljevanju poglavja nam avtorica nazorneje predstavi vsa Konfucijeva dela in razvoj Konfucijeve ideje skozi zgodovino, vse do sodobnejših oblik, kakršna je neokonfucijanstvo.

Brez hinduizma in budizma bi težko nadaljevali (ali sploh pisali) knjigo o azijskih religijah in filozofijah. Obe religiji sta že precej poznani in razširjeni izven krajev njunega nastanka. Hinduizem se je približeval svetovni javnosti že od trenutka, ko so se člani glasbene skupine Beatles odpravili v Indijo v iskanju navdiha, vse do vedno močnejšega gospodarskega razvoja Indije ter indijskega filmskega eskapizma iz bolivudskega tradicionalističnega primeža. Pa še Američani v zadnjem desetletju vedno bolj vključujejo indijske/hinduistične like v svoje filmske zgodbe. Da množičnega preseljevanja hinduistične populacije na Zahod niti ne omenjamo. Budizem pa je tudi precej bliže zahodnjaškemu dojetanju azijskih religij, predvsem zaradi močne svetovne promocije, ki je bila kanalizirana skozi Dalajlamo in njegov boj za tibetansko osamosvojitvev. Kar pa Maja Milčinski ponudi, je razčlenitev in analiza obeh, da bralci dojamemo pravo bistvo in kompleksnost v naših očeh skomercializiranih verskih nauk.

Zadnje poglavje knjige pa je namenjeno Koreji in Japonski. Izpostavi filozofiji obeh držav in religijo šintoizma, ki je najbolj značilna za Japonsko. Šintoizem je stara (prvotna) religija Japonske, v kateri častijo *kamije* (svete sile), ki jih povezujejo z določenimi kraji in naravnimi objekti, skupinami in tudi posamezniki.

Izčrpn tekst Maje Milčinski nam ponudi popotovanje v nauke in ideje, ki so oblikovale in še oblikujejo veliko število narodov v jugovzhodnem azijskem bazenu. Odmikajo se od naših običajev, navad in ideje religije ter filozofije in nas prisilijo, da razmislimo in se zamislimo nad seboj, nad družbo, nad našimi religioznimi in filozofskimi ideali. Maja Milčinski nas poduči in sili v premislek. Lahko bi si dovolili reči, da provocira tako laika

kot poznavalca. Toda provokacija najbrž ni namerna, saj izhaja iz nekaterih pomanjkljivosti, ki so v tekstu zelo hitro opazne.

V knjigi se takoj po začetni vnemi spoznavanja globokih nazorov pojavi težava glede "kategorizacije" teksta. Namreč, monografija, za katero ne vemo natančno, ali jo lahko okličemo znanstvena, se izkaže bolj za učbenik ali študentsko skripto. Avtoričino obsežno poznavanje teme in filozofski temelji knjigo odmaknejo od zainteresiranega laika k specifični populaciji preučevalcev predmeta, za katere pa bo ista knjiga delovala le kot še ena publikacija ali splošni pregled o azijskih religijah.

Pred tem je opaziti napako pri postavitvi razdelka, naslovljenega *Problem razmejevanja med religijo in filozofijo*, ki se izkaže zgolj kot napaka v kazalu. Problematika opredeljevanja zvrsti dela ali pa tiskarski škrat nista spet toliko sporna kot dejstvo, da ni v tekst večji meri vključila islamsko vero ali pa vsaj nekatere morda ne toliko poznane azijske nauke, kot je na primer zorastrizem – zgolj za pridobitev vpogleda, vendar lahko izhajamo iz splošnega dojemanja Orienta, v katerega so vključene zgolj religije od Indije proti vzhodu.

Povrhu vsega pa tekst, ki deluje do potankosti dodelan, ne ponudi pravega zaključka, ki bi uokviril namen knjige in zaključil bralčevo potovanje v svet azijskega razmišljanja. V filozofskem smislu pa je morda avtorica le želela usmeriti bralce knjige, da si morda sami lahko določijo želeni zaključek.

Azijske filozofije in religije Maje Milčinski je knjiga, ki bo bralca zelo dobro poučila o tej široki temi znotraj zelo kompleksne in najbrž še zmeraj ne popolnoma raziskane sfere, ki meša filozofijo in religijo. Delu sicer lahko očitamo nekaj napak, vendar tovrstna dela zahtevajo manj napak in veliko več vloženega truda, saj gre za široko sfero preučevanja in spoštovanja vredno tematiko, ki je tako laičnemu in akademskemu svetu še zmeraj vir novih idej, tez in dognanj.

Erik Toth